

נחלק אלהו

אנשים שלא שמרו תורה ומצוות, שגדלו מנוערים מהתורה - הגיע פעם יהודי לגערער רב'ה, הבית ישראל, שאל אותו הבית ישראל: האם אתה בעל תשובה? אתה בעל תשובה? אמר לא אותו יהודי: ניין, ניין! (לא, לא!) הבית ישראל היה שארפע'ר, שאל אותו: פאר וואס טאכע נישט? (למה באמת אתה לא בעל תשובה?) בעל תשובה זה לא רק אחד שחילל שבת ואכל נבילות וטריפות, כל יהודי! יש לו ממה לחזור בתשובה, למה אתה לא?!

וגם הבעלי תשובה שבתחילת דרכם יש להם התלהבות גדולה - התלהבות בתורה, בתפילה, באהבת ה', הכל הם עושים בהתלהבות, עם הזמן - אחרי שעוברת תקופה מסוימת, חצי שנה, שנה, זה מתחיל לפוג! לאט לאט ההתלהבות יורדת! מה הסיבה? מה קרה פתאום?

יש בזה גם את הענין של התחדשות, כל דבר של התחדשות עושים בהתלהבות, ואח"כ ההרגל כבר עושה את שלו. זה נכון, אבל זה לא רק זה, יש בזה עוד ענין בתחילה הם מרגישים נדיבות! הם מרגישים נדיבות - דבר שהם לא התרגלו אליו, לא חונכו לכך, והם קיבלו על עצמם, יש בזה הרגשת נדיבות! אבל אחרי שעוברת תקופה שמתמידים בזה, כבר מפסיקים להיות נדיבים, מתחילים להרגיש שמחוייבים, וכעושים מה שחייבים אין את האהבה של הנדיבות!!

התורה נתנה חלק מהמצוות באופן שהדרך לעשות אותם היא בנדבה, כי השלמות של האדם מגיעה ע"י דברים שהוא עושה בנדיבות! וכך בכל הנהגה טובה, שאדם מתחיל לנהוג אותה, בתחילה יש הרגשה של נדיבות, התחדשות - וזה הדרך להשגת השלימות בעבודת ה' ובאהבתו.

אפילו אם רק האדם מרגיש נדבה גם יש בזה

מעלה

ונראה לומר בעזר ה' פשט בדברי הנביא (הושע יד, ב-ה), שקוראים בהפטרה של שבת שובה (גם הפטרה של פרשת ויצא): שובה ישראל עד ה' אלוקיך כי כשלת בעוונך, קחו עמכם דברים ושובו אל ה'... ארפא משובתם אוהבם נדבה כי שב אפי ממנו. מה כתוב פה? מה זה ארפא משובתם אוהבם נדבה?

אדם שהיה חילוני, חילל שבת, והתחיל לשמור שבת - קיבל על עצמו לשמור שבת, הוא מחוייב או שזה נדבה? ודאי שהוא מחוייב! אם הוא לא ישמור שבת הוא חייב סקילה! יהודי שהיה רגיל לדבר לשה"ר, וקיבל על עצמו להתחזק - להפסיק לדבר לשון הרע, הוא מחוייב! הוא עושה את מה שאין לו שום פטור ממנו, אבל הוא מרגיש נדיבות! למה? מדוע הוא מרגיש נדיבות?

כל החיים היה לו את ההיתר של רב הונא! ההיתר של רב הונא זה ההיתר הכי גדול, הכי חזק! אמר רב הונא (יומא פו, ב): כיון שעבר אדם עבירה ושנה בו, הותרה לו. שואלת הגמ': הותרה לו סלקא דעתך?

ביאור גודל מעלת הנדיבות באדם

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' (א, ב).

בקרבנות נדבה דבר הענין (רש"י).

הסטייפלער זכרונו לברכה בספרו על התורה ברכת פרץ אומר יסוד גדול:

מצאנו קרבנות שבאים בנדבה - עולה, שלמים, מנחות, וכן נזירות באה בנדבה, שואל הסטייפלער: ממה נפשך, אם קרבנות אלו דרושים בשביל שלמות האדם, למה זה לא חובה על כולם? ואם זה לא דרוש לשלמות האדם, מה הענין לעשות את זה בנדיבות? בשביל מה נאמרו בתורה דיני קרבנות בנדיבות?

אומר הסטייפלער יסוד גדול: לשלמות האדם דרוש שיהיו דברים שהוא עושה בנדיבות, אי אפשר להגיע לשלמות אם עושים רק את מה שחייבים! ומדוע? בגלל שנצטוונו על אהבת ה', ואיך יכול אדם להוליד בלבבו אהבת ה'? על ידי הנדבה!

במסילת ישרים יש פרק שלם בביאור מידת החסידות - מה זה חסידות? שטריימל? בעקיצ'ע? חסידות, אומר המסילת ישרים: זה הן בדברים שבין אדם לחבירו, הן בדברים שבין אדם למקום, אדם שעושה רק מה שהוא מחוייב הוא נקרא צדיק, אבל הוא לא חסיד, חסיד - זה המתחסד עם קונו, אדם שעושה מעבר למה שהוא מחוייב!!

אדם שבוערת בליבו אהבת ה', הוא עושה מעבר למה שהוא חייב, הוא מתנדב, וכשם שכתולדה מאהבה מגיעה הנדיבות, כך הנדיבות מולידה אהבה! וכדי להגיע לשלמות בעבודת ה', צריך שיהיו דברים שעושים אותם בנדיבות!!

ומביא על כך הסטייפלער את לשונו של הרוקח: אין חסידות כתחילתה - כל אדם שמתחיל עם הנהגה טובה של חסידות, הנהגה שהוא לא מצווה בה, בתחילה הוא מרגיש בה רגשי קודש, איזו התלהבות, איזו הרגשת עבד ה', אבל אחרי תקופה שהוא נוהג בהנהגה זו, כבר יורדת ההתלהבות, מתכהים הרגשות, מדוע? בתחילה יש את הרגשת הנדיבות, התחושה הנפלאה של הנתניה מעצמו, ועם הזמן כבר מרגישים שמצוים, זה כבר נהיה מלומדה, לכן: אין חסידות - הרגשת הלב של חסידות של מתחסד עם קונו, היא רק בתחילתה.

אמר פעם אדם גדול: הרבה פעמים אנחנו רואים את ההתלהבות לכל דבר מצוה אצל בעלי תשובה, ואנחנו מקנאים בהם. מה הסיבה באמת שלנו אין את אותה התלהבות בעבודת ה' שיש לבעלי תשובה?

כי אנחנו תינוקות שנשבו! אנחנו תינוקות שנשבו בידי המלומדה, בידי המצות אנשים מלומדה!

יש דברים שהתורה נתנה דוקא בצורה של נדבה

ומילתא אגב אורחא, אנשים חושבים שבעלי תשובה הם רק

לא לעבוד את ה' יותר מהכוחות

הרבה פעמים היצה"ר מבלבל את האדם, בפרט בחורים צעירים, הוא גורם לבן אדם למדוד את ההצלחות שלו ביחס לחברים אחרים, ואז נראה לו שהם מצליחים יותר, והוא נשבר ונופל. לכל אחד יש את הכשרונות שלו, את סוג הכשרונות שלו, את כוחות הנפש שלו, את הנסיונות שלו, הצלחה של בן אדם היא נמדדת לפי הכלים, הכשרונות, וכוחות הנפש שלו - דהא קודשא בריך הוא לא אטרח עליה דבר נש יתיר במילה דלא יכיל! הקב"ה לא מטריח על האדם, לא תובע ממנו דבר שהוא לא יכול! דבר שמעל הכוחות שלו!

זה מוסר השכל גדול, כמה הורים צריכים להזהר: לפעמים הורים שולחים את הילדים לשיבות שהם מעל לכוחות שלהם, ישיבות שדורשים יותר כוחות נפש, יותר כשרונות, ולא תמיד הילד מתאים למקום כזה - כשההורה שולח אותו לשם בגלל שיקולים של כבוד, הוא רוצח את הילד! אח"כ הילד הזה מתרסק, נשבר, הוא רואה בחורים שמתאמצים פחות ממנו ויש להם מעמד והצלחה יותר ממנו, ובן אדם לא עשוי מפלסטיק ולא מברזל, ולאט לאט הוא חוטף משבר, ומתרסק - נפשית, או רגשית, או רוחנית ר"ל.

הקב"ה לא אטרח עליה דבר נש יתיר במילה דלא יכיל, ואם הקב"ה לא מטריח על אדם מעל הכוחות, גם אנחנו צריכים לתפוס במידותיו של הקב"ה ולא להטריח בדבר שהוא מעבר לכוחות!! ידוע מה שר' ישראל אמר לתלמיד שלו ר' נפתלי אמסטרדם זצ"ל, כשר' נפתלי אמר לר' ישראל: אם היה לי את הגאונות של הגאון, ואת החריפות של השאגת אריה, ואת הלב של היסוד ושורש העבודה, מה היה יוצא ממני, אבל עכשיו מה אני יכול להיות?! אמר לו ר' ישראל: אבל הקב"ה לא רוצה שתעבוד אותו עם הראש של הגאון והשאגת אריה, ועם הלב של היסוד ושורש העבודה, הקב"ה רוצה שתעבוד אותו עם המוח של ר' נפתלי! עם הראש של ר' נפתלי! עם הלב של ר' נפתלי! עם הכוחות של ר' נפתלי!! כל אחד הקב"ה דורש ממנו לפי כוחותיו, ורק לפי כוחותיו, אבל לעשות מה שהוא יכול לפי כוחותיו!!!

טעם נוסף אומר הזוהר הקדוש, למה לעני מספיק להביא קרבן מן העוף ומנחה: משום שכלל שהאדם יותר עני, יש לו יותר לב נשבר! ועצם זה שיש לו לב נשבר זה כבר מכפר, ולכן הוא כבר לא צריך להשקיע כל כך בכפרה.

זה לשון הזוהר: אמר רבי אלעזר: כמה דהוי חטאה הכי הוה מקריב, עתירא דזימנין דלביה גס ביה - עשיר שלפעמים ליבו גס עליו, הוא מרגיש גאווה, הוה מקריב תורא - צריך להקריב שור, בגין דלביה חשיב יתיר למחטי קמיה מאריה - הלב שלו יותר גס אז הוא יותר חוטא, והוא צריך קרבן גדול יותר כדי להכניע את הגאווה שלו. בינוני מקריב מן הצאן - אדם שהוא בינוני הוא לא כל כך עשיר אבל אינו עני, מספיק לו צאן, בגין דרעותיה לאו גס ביה כל כך למחטי - הרצון שלו לא כך גס, הוא לא מתגאה כל כך לחטוא. מסכנא - העני המרוד, דלביה לא גס ביה רעותיה נמוך מכלא - הרעיונות שלו, הרצונות שלו, רוחו שפלה מכולם, לכן: מקריב מההוא קליל מכלא. וממשיך הזוהר הקדוש: ואשתמודען קרבניהון דכלהו כל חד וחד בלחודיהו, וקודשא בריך הוא דאין דינא כל חד וחד במתקלא ישרה - הקב"ה דן כל אחד במשקל ישר!

כל אחד צריך לדעת, שהצרות שלו, והיסורים, והמשברים, לאחד יש צרות של עניות קשה, חובות, ולאחד צער גידול בנים, ולאחר צרות של בריאות, הדברים האלה מכניעים את האדם,

אלא אימא: נעשית לו כהיתר! כשאדם מתרגל העבירה נעשית לו כהיתר. אז למה רב הונא לא אומר נעשית לו כהיתר? למה הוא אומר הותרה לו? התירוץ הוא, שההרגשה של נעשית לו כהיתר היא כל כך חזקה עד שהוא מרגיש שזה הותרה לו! ההרגשה שלו היא היתר ממש!

ממילא יהודי שעשרים שנה, שלושים שנה, דיבר לשה"ר הוא כבר התרגל, יש לו את ההיתר של רב הונא, מבחינתו בהרגשה שלו זה היה מותר, וכשהוא מחליט להפסיק לדבר לשה"ר, הוא מרגיש נדיבות! הוא מתנדב מעבר להיתר שיש לו! האמת, שזה לא נדיבות, הוא חייב! יהודי שמחליט לשמור שבת, הוא חייב! אבל הוא מרגיש נדיבות!

הקב"ה ברחמיו המרובים אומר: ארפא משובתם אוהבם נדבה, כי שב אפי ממנו, כשיש שובה ישראל, וארפא משובתם, אוהבם נדבה - אני אוהב אותם כאילו הם עשו לי נדיבות! אפילו שהם חייבים בזה, אבל היות והם היו צריכים להתנתק מההרגל - מההיתר של רב הונא, והם מרגישים בזה נדיבות, גם אני אוהב אותם כאילו עשו לי נדיבות!!

ממעשה הקרבנות נלמד שכל אחד צריך לעבוד

לפי דרגתו

אם עולה קרבנו מן הבקר... ואם מן הצאן קרבנו

מן הכשבים או מן העזים לעולה... ואם מן העוף

עולה קרבנו לה'... ונפש כי תקריב קרבן מנחה

לה'... (א, ג; י; יד; ב, א).

בפרשיות הקרבנות אנחנו רואים, שהתורה מחלקת בין האנשים ואין הקרבן שווה בכולם - עשיר מביא בהמה, עני מביא עוף, ודלי דלות מביאים מנחות. חילוקים אלו קיימים בין בקרבנות נדבה, ובין בקרבנות חובה שמצאנו בהם קרבן עולה ויורד, שכל אחד נותן לפי מה שיש לו עשיר לפי יכולתו ועני כפי יכולתו.

למה התורה חלקה בין עשיר לדל? ובין דל לדלי דלות? מדוע בעיני הקרבנות התורה התייחסה באופן מיוחד לכל אחד לפי יכולותיו?

אומר הזוהר הקדוש (דף ה, ב), שני טעמים מאד יסודיים: הטעם הראשון - הקב"ה דורש מכל אדם לעבוד אותו אך ורק לפי הכוחות והמושגים שיש לו, עשיר שיביא קרבן של עני - לא יצא! כי מעשיר דורשים להביא קרבן של עשיר! לפי הכוחות והיכולות שלו! ומעני דורשים להביא קרבן של עני, לפי היכולות שלו!

וזה לשון הזוהר הקדוש: אמר ר' יוסי: מאי שנא מן הבקר לעולה, ומן הצאן לעולה ומן העוף לעולה? אי כלא חד, אמאי שנייא דא מן דא, דהא מן כלא אתעביד חד מלה? - כיון ששורש הקרבנות כולם אחד, מה טעם החילוק בין סוגי הקרבנות? - אלא, מאן דאדבק ידיה לדא מקריב מן הבקר - מה שהשיגה ידו, עשיר חייב שיביא מן הבקר, ואי לא יכיל - מי שיותר עני שיביא מן הצאן, ואי לא יכיל - אם הוא עוד יותר עני, מן העוף, דהא כתיב: ואם דל הוא ואין ידו משגת. ומסיים הזוהר הקדוש: דהא קודשא בריך הוא לא אטרח עליה דבר נש יתיר במילה דלא יכיל - הקב"ה לא מטריח על האדם במה שהוא לא יכול!!

ואז שיש לו לב נשבר: זבחי אלוקים רוח נשברה, לב נשבר ונדכה אלוקים לא תבזה - זה עצמו מכפר יותר מקרבן, ולכן לעני מספיק קרבן של עוף או מנחה.

טעמים נפלאים מדוע מביאים קרבן דוקא מבהמה ולא מחיה

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם (א, ב).

יכול אף חיה בכלל תלמוד לומר בקר וצאן (רש"י).

כמה טעמים מצאנו מפני מה ציוה הקב"ה להקריב קרבן רק מן הבהמה, ולא מן החיה.

טעם ראשון מצאנו במדרש (ויק"ר כז, ו), אמר ר' יהודה בר ר' סימון: אמר הקדוש ברוך הוא: עשרה מיני בהמות מסרתי לך, שלשה ברשותך ושבעה אינם ברשותך, שלשה ברשותך - שור שה כשבים ושה עזים, ושבעה אינם ברשותך - איל וצבי ויחמור ואקו ודישון ותאו וזמר, לא הטרחתי עליכם ולא אמרתי אליכם להתייגע בהרים להביא לפני קרבן מאלו שאינם ברשותך, אלא ממה שברשותך - מן הגדל על אבוסך.

הקב"ה לא רוצה להטריח אותנו מדי בקרבנות, חיה צריך לטרוח אחריה - לך תרוץ אחרי חיה במדבריות, אבל בהמה גדלה במקום ישוב - יותר קל להשיג אותה. הקב"ה לא רוצה להטריח אותנו כמו שאומר הנביא (ישעיה מג, כג, ההפטרה של פרשת ויקרא): לא העבדתך במנחה ולא הוגעתך בלבונה, ולכן קרבנות מביאים דוקא מבהמה ולא מחיה.

טעם נוסף יש במדרש (ויק"ר כז, ה) רבי אליעזר ב"ר יוסי בן זמרא אמר: אף בקרבנות כך, אמר הקדוש ברוך הוא: שור נרדף מפני ארי, עז נרדף מפני נמר, כבש מפני זאב, לא תקריבו לפני מן הרודפים אלא מן הנרדפים - הבהמות הם נרדפות ע"י החיות, ולכן הם עולים לרצון יותר לפני הקב"ה, כמו שכתוב בקהלת (ג, טו): והאלוקים

יבקש את נרדף.

עוד טעם מצאנו, טבע הבהמות להיכנע, מה שאין כן החיות יש להם את מידת העזות, והקב"ה אוהב לב נשבר ונדכה, דכא ושפל רוח, הקב"ה רוצה את תפילתו של עני, שיש לו לב נשבר.

ואיזה מכל הטעמים, הוא הטעם העיקרי? מהו הטעם החביב ביותר לפני הקב"ה?

ראיתי מי שכתב, שדבר זה מרומז פלאי פלאות בתהלים (נא, יה-כא): כי לא תחפוץ זבח ואתנה עולה לא תרצה, זבחי אלוקים רוח נשברה לב נשבר ונדכה אלוקים לא תבזה, היטיבה ברצונך את ציון תבנה חומות ירושלים, אז תחפוץ זבחי צדק עולה וכליל אז יעלו על מזבחך פרים.

דוד המלך אומר: כי לא תחפוץ זבח ואתנה עולה לא תרצה, זבחי אלוקים רוח נשברה לב נשבר ונדכה אלוקים לא תבזה - הקב"ה לא צריך את הקרבנות, אינו חפץ בזבח ובעולה, אלא הזבח הרצוי לפניו הוא רוח נשברה, לב נשבר ונדכה, ומהיכן אנחנו יודעים שזה כך? שזה עיקר חפצו של הקב"ה?

על כך אומר דוד: שהרי - היטיבה ברצונך את ציון תבנה חומות ירושלים - הקב"ה בקרוב במהרה יבנה חומות ירושלים, ולעתיד לבוא הרי לא שייך את שני הטעמים הראשונים למה לא מקריבים חיה למזבח: את הטעם שחיה קשה להשיג כי אינה גדילה במקום ישוב, לא שייך, שהרי לעתיד לבוא "וגר זאב עם כבש, ונמר עם גדי ירבץ", ומאותה סיבה גם הטעם שהבהמות נרדפות ע"י החיות לא שייך, שהרי הם לא יהיו נרדפות - וגר זאב עם כבש, ונמר עם צבי ירבץ, הם לא ירדפו אותם!

וכיון שכן מדוע גם אז, תחפוץ זבחי צדק עולה וכליל, אז יעלו על מזבחך פרים? מדוע גם באותה שעה דוקא פרים - בהמות יעלו על מזבחך ולא חיות? רק מפני הטעם האחרון שהבהמות טבעם להיכנע, אין להם עזות כמו לחיות, וממילא מכאן ראייה שזבחי אלוקים רוח נשברה, לב נשבר ונדכה אלוקים לא תבזה - וזהו עיקר הטעם.

כמה חביב לפני הקב"ה לב נשבר ונדכה, דכא ושפל רוח!!!

